

ZAGREJ MI, TY GRO CZYKU!

scenariusz spotkania edukacyjnego realizowanego w ramach programu
Alfabet Tradycji - Wielkopolska

Organizator: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Nowym

Partner: Mozaika edukacja | animacja | kreacja

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach Programu "Patriotyzm Jutra"

Alfabet tradycji to cykl interaktywnych spotkań edukacyjnych, w trakcie których dzieci poznają w praktycznej formie kulturę wybranych subregionów Wielkopolski w ujęciu muzyki instrumentalnej, śpiewu, tańca, instrumentów muzycznych, zwyczajów, obrzędów, kodu graficznego i innych wyróżników kulturowych. Stawiamy na interaktywny charakter kontaktu dzieci z kulturą tradycyjną – dziecko ma szansę być zarówno jej odbiorcą, jak i uczestnikiem. Spotkania, przygotowane w oparciu o autorskie scenariusze, prowadzone są przez profesjonalnych animatorów oraz muzyków, zajmujących się tradycjami wybranych podregionów. Celem programu jest zapoznanie dzieci ze specyfiką kultury tradycyjnej Wielkopolski, jak również edukowanie dzieci do uczestniczenia w kulturze tradycyjnej jako polskim dziedzictwie kulturowym.

1. POWITANIE I WPROWADZENIE

Prelegentka wita wszystkich zebranych oraz nawiązuje do ostatniego spotkania, które dotyczyło Regionu Kozła. Wspólnie przypominamy sobie, czego dowiedzieliśmy się o tradycjach wielkopolskich na poprzednim spotkaniu. Następnie rozpoznajemy instrumenty ze słuchu oraz witamy się muzyką.

MUZYKA: owijk „Mój koń nieborok”

2. PRZEDSTAWIENIE MUZYKÓW – RÓŻNICE WZGLĘDEM REGIONU KOZŁA

Poznajemy muzyków jako naszych gości. Czy grają na podobnych instrumentach jak muzycy, których gościliśmy ostatnio? A czy mają na sobie podobne stroje? Na podstawie rozmowy podkreślamy, że dzisiaj poznajemy muzykę z innej strony naszego regionu. „Zobaczcie, ktoś mógłby pomyśleć, że skoro muzyka i instrumenty są tak różne, to znaczy, że to muzyka z zupełnie innej części Polski, a tu okazuje się, że nawet w naszym regionie – w Wielkopolsce – możemy spotkać tak różną muzykę, w tak różny sposób ludzie kiedyś grali i tańczyli”. Stroje – podkreślenie, że ostatnio muzycy mieli na sobie stroje tradycyjne, a dzisiaj nasi goście ubrani są współcześnie, ponieważ zajmując się muzyką tradycyjną, nie zawsze trzeba było mieć na sobie stroje świąteczne, które teraz uznajemy za tradycyjne.

3. POZNAJEMY INSTRUMENTY

Poznanie instrumentów i ich roli w muzyce:

- skrzypce jako instrument, który prowadzi melodię – omówienie tworzyw, z których są zbudowane skrzypce oraz smyczek, zwrócenie uwagi na różną liczbę strun w skrzypcach oraz w basach;
- trąbka jako instrument, który również prowadzi melodię, wzmacnia i urozmaica brzmienie kapeli – omówienie sposobu wydobycia dźwięku i poszczególnych elementów instrumentu;

- baraban jako instrument, który daje rytm – wskazanie, że baraban to tradycyjny polski bęben spotykany w muzyce wiejskiej, omówienie tworzyw, z których jest zbudowany;
- bęben kaliski jako bęben charakterystyczny dla omawianego subregionu Wielkopolski – omówienie budowy i surowców, z których się składa oraz sposobów strojenia i wydobycia brzmienia;
- basy jako instrument rytmizujący melodię. Zwrócenie uwagi na to, że tak, jak na pozostałych instrumentach grało się też w innych częściach naszego kraju, tak basy kaliskie są charakterystyczne dla tego konkretnego miejsca Wielkopolski, które dzisiaj poznajemy. Omówienie budowy instrumentu, wskazanie na specyficzny element zastępujący duszę. Zwrócenie uwagi na lokalny charakter występowania basów.

4. KTÓRY INSTRUMENT JEST NAJWAŻNIEJSZY?

Pokazanie roli skrzypiec, do których dołączają pozostałe instrumenty. Najpierw sekcja rytmiczna tworzy puls, ale dopiero włączenie się skrzypiec sprawia, że powstaje konkretna melodia, konkretny utwór. Trąbka natomiast wspiera skrzypce i sprawia, że melodia jest jeszcze ciekawsza.
MUZYKA: wiewat „Nadobnego”

5. SUCHY DYNGUS – WPROWADZENIE ZWYCZAJU

Rozmowa z dziećmi – kiedy słuchamy muzyki, w jakich sytuacjach? Kiedy słuchamy muzyki granej na żywo? A jak to było kiedyś? Ostatnio dowiedzieliśmy się, że muzyka towarzyszyła ludziom w trakcie wesela (nawiązanie do spotkania o Regionie Kozła). Poza weselami, ludzie często bawili się do muzyki granej na żywo na zabawach zwanych potańcówkami, ale też muzykę grano przy okazji różnych świąt i związanych z nimi zwyczajów. Dzisiaj przywołamy tu jeden zwyczaj, w którym szczególnie uczestniczyły dzieci. Za chwilę pojawi się muzyka, ale poza muzyką pojawi się tu coś jeszcze... Wprowadzenie kokotka na tle muzyki.

MUZYKA: „Chodzimy tu po dyngusie”

6. SUCHY DYNGUS – WŁĄCZAMY DZIECI W TRADYJCJĘ

Omówienie kogutka - kokotka. Było to ciekawe połączenie drewnianej figurki kogutka, która obracała się na karuzeli, a ta z kolei zamontowana była na małym wózku. Z takim kokotkiem chodzili chłopcy, wędrując w Poniedziałek Wielkanocny od domu do domu – składali życzenia i dostawali za nie od gospodarzy drobne dary. Kim był kokociarz? To chłopiec, który powoził kokotkiem. Za pomocą tradycyjnych wyliczanek z różnych stron Polski, wybieramy kilku chłopców na kokociarzy. Dzieci te idą wraz z jednym z muzyków za scenografię i szykują się – zakładają kaszkiety oraz przygotowują koszyki na dary. W tym czasie pozostałe dzieci wraz z pomocą pozostałych muzyków, dzielą się na dwa gospodarstwa. Dzieci obsadzone zostają w różnych rolach – gospodarze trzymają dary dla kolędników, część dzieci buduje bramę do gospodarstwa, a pozostałe są dziećmi gospodarzy.

7. SUCHY DYNGUS WSPÓLNIE Z DZIEĆMI

Przeprowadzamy zwyczaj z towarzyszeniem muzyki na czas przejścia od jednego gospodarstwa do drugiego.

Grupka kokociarzy wraz z kokotkiem idzie najpierw do jednego gospodarstwa, następnie do drugiego. W każdym przypadku kokociarze przed wejściem do domu śpiewają wraz z muzykami

tradycyjną pieśń, która towarzyszyła przywracanemu zwyczajowi:

Chodzimy tu po dyngusie,

I śpiewamy o Jezusie,

O Jezusie, o Maryi,

Dajcie dyngus gospodyni!

Później następuje wymiana życzeń oraz darów.

MUZYKA: „Chodzimy tu po dyngusie”

8. GAIK

Prelegentka wyjaśnia dzieciom, że podobny zwyczaj pielęgnowały również dziewczyny, ale zamiast z kogutkiem, chodziły tego dnia z gaikiem. Dwóch muzyków udaje się za scenografię – wraz z dziewczynkami, które chcą wziąć udział w przywróceniu zwyczaju. Po założeniu chustek, wianków i przygotowaniu gaiku, dziewczynki z towarzyszeniem muzyki pojawiają się oraz przychodzą do każdego z gospodarstw, śpiewając tradycyjną pieśń:

Przyszliśmy tu z gaikiem,

Siedzi kura z jojkiem,

Jak kura jojko zniesie,

Gospodyni wyniesie,

Alleluja!

Następuje wymiana darów oraz życzeń.

MUZYKA: „Przyszliśmy tu z gaikiem”

9. POTAŃCÓWKA I ZAKOŃCZENIE

Pod koniec takiego świątecznego dnia ludzie bawili się również w inny sposób – gromadzili się na potańcówkach – uczymy dzieci polki i zapraszamy do tańca. Po zakończeniu tańca dziękujemy muzykom i powtarzamy nazwy poznanych na spotkaniu instrumentów.

MUZYKA: polka „Niedzióteczka”

opracowanie: Karolina Ociepka